

Posudek oponenta
na bakalářskou práci Petry Gavendové
Pohádky bratří Grimmů a jejich recepce v české literatuře 19. století.
Praha: FF UK, 2012. 53 s.

Předložená bakalářská práce je z větší části prací bohemistickou s četnými přesahy do oblasti dětské psychologie než vlastní prací germanistickou, o čemž svědčí hlavně výběr sekundární literatury, v němž se nachází minimum německých publikací. Postrádám hlavně – a srovnání českého s německým pojetím by jistě prospěl – odkaz na samostatné monografie o pohádce (Sammlung Metzler, či alespoň Reallexikon der Literatur). Práce prozrazuje na první pohled autorčin živý zájem o psychologii dítěte, o vývojové fáze dětského vnímání, o roli, jakou v těchto fázích mají pohádky, což dokumentuje i osobním postojem (s. 9ff., 18). Takto akcentovaná práce roli oponenta-germanisty poněkud ztěžuje.

První základní kapitola práce (Pohádka) se věnuje definici pohádky (bohužel pouze na základě bohemistické sekundární literatury) a jejím základním charakteristickým rysům, vývoji žánru, pokusům o jeho teoretické uchopení v evropském měřítku v druhé polovině 19. století a klasifikaci pohádky v podobě tzv. klasické adaptace z pohledu autorského zpracování, již se bakalářská práce zaměřená na bratry Grimmy a Karla Jaromíra Erbena v druhé a třetí kapitole věnuje. Informací podává první kapitola značné množství, od před-antických kultur po současnost, ovšem ve velmi zredukovaném výčtu, *kdy méně by bylo více*. Pro téma práce je rozhodující počín Charlese Perraulta z konce 17. století, který je prvním pohádkářem v našem smyslu slova a ovlivnil zásadně následující dobové umělecké proudy. Práci by velmi prospělo (i pro analýzu pohádek v druhé části), kdyby se výklad podrobněji soustředil nejprve na německou linii Musäus (Volksmärchen der Deutschen, 1782-86) – Jacob a Wilhelm Grimm (Kinder- und Hausmärchen, 1812-15) – Ludwig Bechstein (Deutsches Märchenbuch, 1845) a zabudoval do ní spor o Grimmů s romantiky typu Brentana, Tiecka a Hauffa s jejich „umělými pohádkami“ (tzn. řečí teorie žánru autorskými adaptacemi a autorskými pohádkami), proti nimž se Grimmové teoreticky vymezovali. Mělo být poukázáno na rozdílnost či shodu v přístupu ke sbírání textů a na jejich dobovou i pozdní recepci s přihlédnutím k tomu, jak se ve středoevropském prostoru nástupem romantismu a narůstajícím vlasteneckým cítěním v Německu i v českých zemích tato recepce proměňovala.

Na české straně bylo třeba výrazněji zmínit Gerlovy Volksmärchen der Böhmen (1819), podnět k jejich vzniku a jejich případný dopad na německou, ale i českou pohádkovou produkci oné doby a pak celou linii pohádkového sběratelství se silným vlasteneckým nábojem od Jakuba Malého k Erbenovi a Němcové (té je věnována velmi malá pozornost, i když se, připouštím, typově, tzv. autorskou adaptací, k Erbenem preferovaným klasickým adaptacím nehodí). Přehled dalších českých sběratelů a pohádkářů od Bartoše k Tillemu (a německý až k Preußlerovi) je naprosto irelevantní, protože nepřináší sebemenší náznak hodnocení jejich činnosti a rozvoje žánru.

Podkapitola Teorie k původu pohádek (s. 16-17) je přínosná, znovu ovšem trpí jen nadhozenou přehledností a nedostatečným odstupem od textu Hany Šmahelové (1989) a jednotlivé teorie blíže nespecifikuje, rozšířený komentář o mytologické teorii bratří Grimmů i Erbenově, rozpracované Maxem Müllerem (chybí odkaz na jeho práci, s. 16), by byl vhodný v této kapitole, na niž by se odkazovalo (zmínka o mytologické teorii je znovu na s. 48). Podkapitola Klasická pohádka versus autorské zpracování (18-20) je výborná, na Grimmovy a Erbenovy texty však není dostatečně aplikována. Na okraj: *Proč se v českém textu objevují tituly Andersenových pohádek v němčině (s. 13-14)? Byly snad psány německy?*

Vlastní kapitola o Grimmech a Erbenovi je přehledná, některá tvrzení jsou jen nadhozena a nedořečena. Kdo byly ony pilné přispěvatelky z rodiny Haxthausenů, ale především Droste-Hülshoffů (s. 23)? *Nebyla mezi nimi proslulá Annette von Droste-Hülshoff?* Při výkladu o pohádkách zcela vypadl rok prvního vydání jejich slavné sbírky. Na okraj: Hesensko se česky píše s jedním „s“, Vestfálsko s jednoduchým „v“ (s. 23).

V analytické kapitole pohádek Pták Ohnivák a liška Ryška a Zlatovlasá panna postrádám úvod, ve kterém by bylo řečeno, proč jsou ze stovek pohádek analyzovány právě tyto dvě. Jaké bylo kritérium výběru? Že jsou to kouzelné pohádky? Množství shod? Pohádky jsou rozebrány dobře, závěrečné shrnutí slušné.

Bakalářská práce většinou shrnuje, příliš se nepokouší o ucelenější výklad důležitých částí. Je dokladem autorčiny snahy a píce, nicméně detailnějšího zpracování s přesahem k žánru pohádky jako celku nedosahuje. O recepci Grimmových pohádek (vlastní zadání práce) v české kultuře mohlo být řečeno (alespoň) v náznaku mnohem víc.

Přes tyto výtky však práce splňuje požadavky na ni kladené a **doporučuji** ji k obhajobě.

V Praze 26. 08. 2012

Doc. PhDr. Milan Tvrdík, CSc.